Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Pakita Iztueta Altuna

Ordizia, Gipuzkoa (1941)

Aurkibidea

Biografia

Baliarraingo Ermenta Etxeberri baserrian jaio zen 1941ean. Ama Lazkaomendikoa eta aita Baliarraingoa zituen; zortzi anai-arrebako familia ziren. 13 urtera arte Baliarrainen ibili zen eskolan eta 15ekin josten ikastera joan zen Tolosara. Tolosan neskame lanetan aritu zen eta geroago Lasarteko taberna batean zerbitzari. Bi alaba ditu.

Zintak

ORD-033

- **Proiektua**: Ordiziako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Otegi, Aitziber
- **Data**: 2008-10-31
- **Iraupena**: 61 min
- **Euskarria**: MiniDV
- **Kodifikatzailea**: Otegi, Aitziber
- **Transkribatzailea(k)**: Elexpuru, Juan Martin

Pasarteak

1. 1941ean jaioa Baliarrainen

- **Erref**: ORD-033/001
- **Iraupena**: 0:02:13. **Hasi**: 00:00:00. **Bukatu**: 00:02:13
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:
1941ean jaio zen Baliarraingo Ermenta Etxeberrin. Aita bertakoa zuen eta ama Lazkaomendikoa. Bi baserri zituzten eta ganadu ugari. Esne-behiak zituzten eta esnea beste baserri batera saltzen zuten gazta egiteko eta Tolosara plazara ere eramaten zuten. Zortzi anai-arreba ziren familian.

Transkripzioa
- Izena ta abizena eta noiz jaio zinen esaten badidazu.
- Pakita Iztueta Altuna. Jaio nintzen abenduan hamazazpian, milla bederatzirehun eta berrogeita bat.
- Hemen Ordizin bertan jaio zinen?
- Ez, Baliarraiñen.
- Baserrian?
- Bai. Han eztao besteik ia. Bueno, oain etxe berriak einda dare baiño lehen behintzat ni jaio nintzenen baserriek bakarrik ziren.
- Ze baserri?
- Ermenta Etxeberri.
- Eta zer zenuen, aita edo ama hangoa?
- Aita.
- Eta ama?
- Ama Lazkaomendikoa.
- Eta baserritik bizi zineten?
- Bai bai. Bi baserri genituen eta terreno pilla bat eta ganadu asko eukitzen zan garai hartan.
- Ze ganadu zeukazuen?
- Ba behiek, txekorrak eta iriak eta. Txerrik, oillok. Danetik; hola hegaztik eta.
- Behiak, esne-behiak?
- Esnebehiek, bai.
- Eta esne hori saltzen zenuten?
- Baita, baita. Esnea gazta eitteko eamaten zan han beste baserri batea Baliarraiñen, gazta eitten zuen eta hautza eamaten gendun bolara baten.

Gero beste bolara bat izan zan ba Tolosara eamaten genduna. Bezerok bageneuzken da bezeroei repartitzen eta baitaere bezerotatik aparte baldin bagenduen plazan saltzen zan.
- Arrautzak eta holako gauzak ere bai?
- Baita, baita. Bueno, egunero juten giñenen esnekin, esnea eamaten gendun jeneralen. Esnea. Gero aparte ama ibiltzen tzan Tolosako ferira eta Ordiziko ferira. Ordun bai, sagarrak, arrautzak, porruk...; ordun danetik. Etxen zegon gauzak.
- Zenbat anai-arreba ziñaten?
- Zortzi. Ordun garai hartan normala zan zortzi. Zortzi ta gehiago igual.

2. Eskolan hasterako irakurtzen zekien

- **Erref**: ORD-033/002
- **Iraupena**: 0:02:52. **Hasi**: 00:02:13. **Bukatu**: 00:05:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Eskolan Baliarrainen ibili zen. Anai-arrebatan laugarrena zen bera. Eskolan adin ezberdinetakoak batera ibili ziren. Pakitak bazekien irakurtzen eskolan hasterako; sei urterekin hasi zen eta zaharragoekin jarri zuten. Dena erdaraz egiten zuten eta buruz ikasi behar izaten zuten.

Transkripzioa
- Eta eskolara?
- Eskolaa ba Baliarraiñera juten giñen baitaere. Eta bastante urruti gaiñea gelditzen zan eskolea. Hogei bat minutu edo ia ordu erdi bat behar gendun biden eskolaa juteko.
- Zer juten ziñeten, anai-arreba danak batera eskolara?
- Bueno. Ni hasi nintzenen ia nere aurrekok geldittu zien, pixka-pixkat jun nintzen nere aurreko ahizpakin, eta gero nere ondorengok beste hiru senidekin lau lagun bai. Eta gero ni geldittu nintzeneako gaztena hasi zan. Eta bueno, lau lagun hola, anai-arreba....
- Zenbagarrena zinen zu?
- Ni laugarrena. Erdikoa, zortzitatik laugarrena.
- Eta eskolan ze ikasten zenduen?
- Bueno. Danak batea hamabi urtekook eta seikok, ni sei urtekin edo hola hasiko nintzen. Ia eskolaa hasi nintzeneako hori bai, etxen irakurtzen ikasi nuen. Etxen irakurtzen ikasita hasi nintzen eskolaa. Beste senidek erakutsita edo. Hori bai, gurasok beti esaten ziguten batak bestei erakusteko, zekiñak etzekiñai etxen saiatzen giñen hortan. Hori sartu ziguten. Eta ordun ba irakurtzearekin hasi nintzen, eta hori bai gogoratzen naiz, beste haundigokin nola jartzen nittun, maestra esaten zan ordun, oiñ andereñoa esaten da baiña. Eta maestrak nola haundigokin nola irakurtzen banekin jartzen nindduen irakurtzen. Txandaka-txandaka danak irakurri arazten zien eta ordun ni ere hamabi urtekoekin. Zazpi urte edo zortzi eukiko nittun.
- Neska.mutillak edo?
- Danak, danak batea. Bai. Esateizut, txikitatik, sei urtetik hasi eta hamaabi urte, hamahiru edo hamalau danak eskola baten. Ez gendun ez liburuik etxetik eamaten, bertan egoten zien liburuk, han zeren liburutatik irakurtzen zan, da han maestrak ematen zon gauzak egiten giñuzen.

- Euskeraz ala erderaz?
- Dana erderaz. Eske zeak ere liburuk zeren erderaz. Eta ematen zizun etxeako leziok ikasteko eta dana erderaz. Eta ez gendun ulertzen ere askotan ze irakurtzen ari ziñen. Ta gaiñea memorizatu ein behar zendun eta dana buruz ikasi behar zan. Bueno, hor tranpa txiki bat eiten nun nik. Lezio bat, eta gero hartzen hasten zanen bere ondon jartzen nintzen eta hola zeharrera begiratzen nun eta ikusi eitten nun, irakurriz igual esaten nion.
- Nolabait asmau egin behar sistemaren bat.
- Bai. Eske dana buruz ikasten lana asko zan.

3. Dotrina derrigorrezko ikasgai

- **Erref**: ORD-033/003
- **Iraupena**: 0:02:17. **Hasi**: 00:05:05. **Bukatu**: 00:07:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:
Apaiza joaten zitzaien eskolara dotrina ematera. Dotrina derrigorrezko ikasgaia zen eta erdaraz ematen zuten. Apaiza Berastegikoa zen eta maistra, berriz, Ibarrakoa, baina hau erdalduna. Goiz eta arratsaldez joaten ziren eskolara eta bi ordu behar izaten zituzten bidean. Lagunartean jolas orduan soilik egiten zuten euskaraz.

Transkripzioa
-Zer ikasten zenuten, Matematikak eta holakoak?
-Bai, danetik. Matematikak eta Aritmetika edo.
-Dotriña?
-Dotriña’re bai, hoixe, apaiza etortzen zan ematea.
-Apaiza juten zan eskolara.
-Bai. Eskola bukatzen zanean maistrakin apaiza etortzen zan.
-Derriorra izaten zan dotriña?
-Bueno, ez zan pentsatzen ordun ez zanik dotriñaik eman behar, hartu behar, e. Ordun iñok ez zun esaten ez zola geldittu behar dotriñan, dana zan normala. Egin behar zan gauza bat, eskola bezelaxe.
-Dotriña euskeraz?
-Bai, hori bai. Euskeraz uste det behintzat, ez dakit erderaz ez ote zan. Ez, erderaz izango zan, e. “Soy cristiano por la gracia de Dios”, horrekin gogoratzen naiz da. Bai bai. Erderaz izango zan. Baiño euskaldune zan apaiza eta euskeraz hitz egiten gendun berakin. Baiño. Eta apaiza hoi asko saiatzen zan latiñez kantuk eta bueno, asko saiatzen zan.
-Nundarra zan apaiza?
-Berastegikoa zala uste’et. Bai, Berastegikoa.
-Euskalduna.
-Bai, bai.
-Eta maestra?
-Ibarratik etortzen zan, Tolosako Ibarratik.
-Euskalduna zan?
-Ez. Erderaz. Erdalduna zan. Gorrotxategi zon abizena baiño hari ez genion guk euskeraz hitz bat ere entzun behiñ ere. Eta egunero etortzen zan baita

ere Ibarratik. Trenen Ikaztegietara etorri ta gero oiñez Baliarraiñera igotzen zan.
-Oiñez Baliarraiñera. Bide puxkat egiten zuen harek.
-Bai, goizeko beratzitako egunero Baliarraiñera oiñez.
-Eskola zer izaten zan, goiz eta atsalde?
-Bai. Goiz ta arratsalde, bai. Etxea bazkaltzea atzea ia ordu erdiko biden, lau buelta eitten giñuzen, goizen jun eguardin etorri, atzea jun ein behar zendun ordu bitako eta berriz atzea atsalden etorri. Bi ordu behar giñuzen biden.
-Ia eskolan baino gehiago.
-Hori da. Hori da.
-Eskolan esan dezu dana erderaz zala; euskeraz hitzik edo aittu ezkero kastiguren bat edo jartzen zizuen edo?
-Enaiz horrekin gogoratzen. Ez det uste honbeste. Honesteraiño ez det uste. Baiño erderaz hitz eiten zan, ein behar zan, hori bagenekigun.
-Eta lagunekin eta?
-Errekreon euskeraz.
-Eskolan dana erderaz.
-Eskolan, barrun ez, barrun ez. Ezta pentsatu’re.

4. Eskolako zigorrak

- **Erref**: ORD-033/004
- **Iraupena**: 0:00:33. **Hasi**: 00:07:22. **Bukatu**: 00:07:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorrak

Laburpena:
Eskolako zigor ezberdinak aipatzen ditu.

Transkripzioa
-Eta gaiztakeriren bat egin ezkero ze zigor, ze kastigu izaten zan?
-A, bueno-bueno-bueno. Hor, paretai begira, eta gaiñea liburuk jarrita’re bai eskutan. Hoiekin gogoratzen naiz, eta belauniko lurren. Hori’re bai; zigor haundixeagoa bazan belauniko.
-Eta jo sekula reglakin edo?
-Ez, ez. Enaiz gogoratzen horrekin, ez.
-Hobe-hobe.
-Hoixe.
-Gogoratzen ezpazera hobe.
-Ni ez behintzat, nere garaien eztet uste.

5. Umetako jolasak

- **Erref**: ORD-033/005
- **Iraupena**: 0:02:23. **Hasi**: 00:07:55. **Bukatu**: 00:10:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:
13 urtera arte ibili zen eskolan, eta gero baserriko lanetan jarraitu behar izan zuen. Baliarrainen frontoia zegoen eta pilotan aritzen ziren, baita sokasaltoan ere. Hariz egiten zituzten pilotak eta haiekin aritzen ziren pilotan. Behin zigortu zuteneko anekdota kontatzen du.

Transkripzioa
-Eta eskolara zenbat urte arte jun zinen Baliarraiñen?
-Hamahiru urte edo hola. Ia komunio, lehen komunio txikie ta haundie eitten tzan da komunio haundie, eztakit, hamabi urtekin edo hola eingo zan da ia handik belaxe geldittu nintzen.
-Utzi egin zenuen eskola?
-Utzi beharra, nik ez nun utzi nere borondatez baizik lana ein behar zalako edo. Bai. Gero esnekin Tolosara juten nintzen eta, klaro, utzi ein behar.
-Eta baserriko lanetan?
-Baserriko lanetan, bai, laguntzen.
-Eskola garaian ze jolas egiten zittuzuen?
-Sokasalton, pelotan, nei izugarri gustatzen zitzaidan pelotan.
-Bazan frontoia Baliarraiñen?
-Bai, eskolan azpin bertan geneuken frontoi bat itxie eta, bueno, han aritzen giñen. Eta esan dizudana, sokasalton eta...
-Kaniketan?
-Bai, baita. Eta geo izkutaketan eta; horik izaten zien.
-Tabak eta holakoak ere bai?
-Tabakin ez naiz gogoratzen. Badakit zerbait baiño etzan bolara hartan, ez, guk ez gendun ibiltzen.
-Pelotan esan dezu. Pelotak zer ziren, zuek egindakoak?
-Ez naiz gogoratzen, baiño nik, e, eztakit, mutillek eamango zittuen pelotak edo, nik [ez nun iñoiz] pelotaik eamaten.
-Aittu izan diot jendeari...
-Bai, etxen eindakok izaten zien, bai, harikin eindakok eta izaten zien, bai. Ez naiz gogoratzen baiño hola izango zien.
-Eta frontoian pelotan egiten zenuen?
-Bai, eta izugarri gustatzen zitzaidan. Bueno, mutillen kontra han aritzen giñen neskak ere batzuk. Eta lehen esan dezuna, zigorra, maestrak zigortu eguardin hamabitan bestek atera zienen egon behar izan nun ia ordu bata arte, eta nik esaten nun atzea ordu bitan etortzeko etxea, ez nintzen batere jun, eta nerekin batea beste mutill bat ere zigortu zun, eta atera giñen eta biok pelotan, bestek sartzeko ordue, etxetik etorrita sartzeko ordua arte bate bazkaltzea jun gabe. Han aittu giñen pelotan, ordu batetik ordu bitaa. Esaten zendun ordu batean aterata etxea junda korrika atzea bueltan etorri behar zendun-da, egun hartan bazkaririk gabe.
-Baiña gustora.
-Geuk gere burui jarri genion beste zigorra maestran gaiñean.
-Gaiñetikan.
-Bai.
-Baiña pelotan gustora arituko zineten.
-Bai, ez giñen gu konturatu gosekin ere.

6. Txerri-hiltzea eta ogia egitea

- **Erref**: ORD-033/006

- **Iraupena**: 0:02:52. **Hasi**: 00:10:18. **Bukatu**: 00:13:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
30 gazte inguru ziren Baliarrainen eta 22 baserri inguru zeuden. Baserrian baratzeko lanetan eta artajorran eta garia ebakitzen nola aritzen ziren aipatzen du. Labesuan ogia egiten zuten etxean. Eguneroko otorduetan babarruna eta txerrikia izaten zen gehienean. Txerria eta ardiak etxean hiltzen zituzten. Gazta egiten zuten etxean. Asteburuetako jatekoa berezia izaten zen, paella adibidez.

Transkripzioa
-Eta lagunak? Zer zineten, lagun kuadrilla haundia?
-Bai, danok.
-Asko zineten Baliarrainen?
-Ordun ez dakit hogeita hamarren bat edo ze izango giñen, e.
-Zer zegon, baserri asko Baliarraiñen?
-Hogeita bin bat hola? Bai, hola izango zien.
-Eta zuk esan dezu baserritik bizi zinetela. Baratzan aritzen zineten lanean?
-Bai, horixe. Porruk aldatzen-da, gero belarra ataratzen-ta. Jorratzen, arto-jorran, artoa ta babarruna ta danak eitten zien, ta garie. Ezautu nun nik gure etxen garie e(re)itten. Bai. Berehala utzi zan, e. Ni gogoratzen naiz garie ebakitzen eta nola aitzen giñen udan, Santiagotan, sekulako berokin garitan.
-Beltz-beltz eginda danak.
-Bai. Hoixe. Honbre!
-Eta ogirik egiten zenuten etxean?
-Etxen, dana bai. Guk etxerako ogie dana etxen egiten genuen; bagenuen labe bat, egurrekin sue egin eta gero beste egurrezko ontzi bat ere bat, [orrega?] esaten zitzaion, ogie masa egiteko, orrea egiteko. Hortan ni ez nintzen aitu behiñ'e. Nere ahizpak eta bai baiño. Hortik salbatu nintzen. Eta gero taloa're eitten zan, taloa're asko. Nik ez nun eiñ hoi're, ez nun ikasi taloa eiten.
-Eguneroko bizimodun zer jaten zenuten?
-Ba babarrunak asko, etxen babarruna izaten zan da babarruna. Udan da negun uste'et babarruna jaen zala, eta berdura, azea ta. Azea, hortik aurrera ez, koliflorea edo. Eta babarruna sartzen zitzaion txerrikie ta, urdaizpiko-ta txorixo-ta gauza hoiek. Odolki-ta. Etxen hiltzen zan bai txerrie bai ardie. Bi txerri igual negu baten. Eske gu familie haundie giñen eta. Gaiñea geneuzkan bi-hiru mutil kanpokok, e. Morroiak edo. Bai. Eta ordun familia haundie juntatzen giñen.
-Eta taloa ere egunerokoa zan?
-Ez, egunero ez. Baiño noizbehinka bai, eta oso gustora, asko gustatzen zitzaigun taloa ta esnea ta, urdaiazpikokin da. [...] Gazta erdin sartuta talon erdin bigunduta. Etxen gazta're eitten zan noizbehinka; behi-gazta esnekin, sobratzen zan esnekin edo; eta hue asko gustatzen zitzaigun.
-Eta asteburutako jana zer izaten zan, espezialagoa?

-Bai. Paella edo. Astegunetan nola babarruna edo ibiltzen zan ba, asteburutan paella edo garbanzue edo beste zerbait, igual bereizteko izaten zan.
-Eta arraia eta jaten zenuten?
-Enaiz gogoratzen. Ez, ez det uste arrairik jaten zanik garai hartan, oso gutxi. Festatan edo igual, e. Baiño...

7. Odolki eta txorizoak oparitan auzora

- **Erref**: ORD-033/007
- **Iraupena**: 0:02:58. **Hasi**: 00:13:10. **Bukatu**: 00:16:08
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Amak eta ahizpek gazta nola egiten zuten azaltzen du. Etxerako egiten zuten gazta eta esnea kalera saltzen zuten. Txerria hiltzen zutenean beldurtuta alde egiten zuen. Auzokoen laguntzaz hiltzen zuten txerria. Odolkiak eta txorizoak auzokoei banatzeko ohitura zegoen. Apaizei eta maistrei eman egiten zitzaizkien; auzokoek beraiek hildakoan ordainetan ekartzen zituzten. Txerrikia gazi-kutxan mantentzen zuten.

Transkripzioa
-Eta esan dezu etxean gazta egiten zenduela. Zuk egiten zendun?
-Nik ez, amak. Ahizpak hortan ere. Amak edo ahizpak, bai. Nik ez nun hartu parteik hor, gazta eiten.
-Bazenuten gaztarentzako kuarto bereziren bat?
-Bai, gogoratzen naiz apal batzutan nola egoten zien eta nola zea batzutan, ontzi batzutan nola zapaltzen aritzen zien prensan [...].
-Orduan gazta kalean salduko zenduen baita?
-Ez, etxeako. Saldu etzan eitten. Hure etxen jaten zan behi-gazta. Bai. Nola asko etzan egiten gaiñea, izaten zan o saltzen zendun esnea edo sobrante baldin bazeukazun ba gazta ein behar det. Eta hola aprobetxatzen zan.
-Eta txerri hiltzea nolakoa izaten zan?
-Bueno, harek ematen zidan neri beldurre. Hue garraxika hasten da ta, nik alde eitten nun beti txerri hiltzera etortzen zienen. Bueno, etxen hiltzen zuen, e, aittek eta; osaba ere bagendun aitten anai bat, solteroa. Eta gero eusteko baten bat gertun bagendun baitaere parienteek; auzokoa, eta etortzen zan baitaere ta. Baiño nik aldein itten nun beti, neri horrek beldurre ematen zidan hango garraxi-hotsak.
-Eta zer izaten zan txerria hiltzen zanean, festa egiten zan?
-Bueno, lana. Festa eztakit, festa...
-Batzuk esaten dute festa egiten zala...
-Bueno. Ez, gosari bat edo txerrie hil ondoren bai, baiño beste gauza berezirik... Gero lan asko zon, gauzak behar bezela jarri behar zenittuen, ondo ein behar zenittuen danak ordenatu.
-Odolkiak eta txorixoak egiten zittuzuen?
-Bai, asko, honbre; asko, asko. Eta gaiñea nola eamaten zan auzotara ta apaizai, maestrai, danai ematen zitzaien ordun.
-Hori zer zan, obligazio moduko bat?

-Ohittura bat. Bai, txerria hiltzen bazendun hoi danei eman behar zenien. Eta gero auzokoei, eta berak ere ekartzen zizuen; auzoko apaizak, ez, kuanto, apaizak etzauken txerrik eta.
-Eukita ere emateko zerarik ez igual.
-Ez, behintzat etzauken eta ezin zon eman, baiño.
-Eta txorixo hoiek eta urdai hoiek eta nun kontserbatzen ziren?
-Txorixok-eta sartzen zien oliotan, gogoratzen naiz, ontzi batzuk hola lurrezkok ziren, altu xamarrak, bere tapakin, eta han sartzen zien eta oliokin tapatu ta bai solomo ta hoik, eta gero tartetan behar zendunen atera ta jaten zenittuen. Gero zintzilika sekatuta're bai.
-Pipar hautsa ematen ziozuen?
-Bai.
-Eta gazi-kutxan edo eukitzen zenuten?
-Baita. Eske ardie hilda zeziñea edo ze esaten zitzaion ordun? Gazi-kutxa bat egoten zan baitaere gatzakin jartzen zana toki fresko baten; badakit nola zan.

8. Etxeko sagardoa

- **Erref**: ORD-033/009
- **Iraupena**: 0:02:24. **Hasi**: 00:17:08. **Bukatu**: 00:19:32
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserria » Baserriko lanak » Sagarra, sagastiak
- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:
Sagar-arbola ugari zuten eta sagardoa etxean egiten zuten, dolarean. Sagardoa egiteko ematen zituzten pausoak azaltzen ditu. Sagar ezberdinak aipatzen ditu: errezila, libra, etab. Otorduetan sagardoa edaten zuten.

Transkripzioa
-Etxean fruta-arbolarik eta bazenuten?
-Asko. Sagarra, eske sagardoa etxen egiten genuen garai hartan, e. Tolarea genuen eta barrikak eta gogoratzen naiz nola, zenbat barrika, eta sagardoa, etxeko sagardoa nola edaten zan eguardin-da bazkaltzen-da.
-Tolarea etxean bertan zenuten?
-Bai. Prentsatzen genuen etxen sagarra. Etxeko sagarra etxen erabiltzen genuen dana sagardoa eiteko.
-Nola egiten zenduen sagardoa?
-Bueno. Aurrena makina batekin bueltak emanez txikitzen zan sagarra, ta sagar hori prensara botatzen zan da, han ni aritzen nintzen, gogoratzen naiz nola aritzen nintzen, burnizko zera bat bazun prentsa horrek harutza eaman eta honutza, harutza eta honutza ibiltzeko ta. Bueltak ematen zittun [...] eta ateratzen juten zan sagardoa; eta gelditzen zan, eztakit nola deitzen zitzaion...
-Patsa?
-Patsa deitzen zitzaion. Gero hori ganaduei ematen zitzaion.
-Pats hori?
-Bai. Jateko. Lastokin nahastuta edo. Nola garie ereiten zan baita ere, lastoa zeon da.
-Sagar espezialen bat behar izate zan sagardoa egiteko ala danetik?
-Ez. Danetik. Baiño geza, eta gazie ere nahasten zan baiño gazik onenak,

dagar, errezil sagarra deitzen zitzaion, da bagenuen beste sagar haundi bat, libra sagarra edo deitzen zitzaiona; baiño oso sagar gozoa zan erreta jateko ta oso-oso ona zan. Gelditzen zan, bueno, oso ondo erreta jateko ta. Gazie zan baitaere ta. Hoik onenak jateko eta saltzeko. Baiño ganbara(ra) jasotzen genituen iraun dezan freskuran leihok-eta itxi ta han pilla egoten zan. Gero usteltzen zienak kendu eta han eukitzen gendun puskaten. Handik puxkanan-puxkanan saltzen juten zan, ferira.
-Saldu egiten zenuten?
-Saldu egiten genuen, asteaizkenetan-da.
-Eta orduan eguneroko otordutan sagardoa?
-Bai, egunero. Bai. Afaltzekon eta bazkaltzekon sagardoa. Bueno, ardoa’re noizbehinka baiño bueno, sagardoa gehiago.

9. Ordiziako azoka

- **Erref**: ORD-033/010
- **Iraupena**: 0:02:12. **Hasi**: 00:19:32. **Bukatu**: 00:21:44
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:
Baliarrainera eta Itsasondora joaten ziren zaldiari karroa erantsita errotara. Ordiziako azokara astero joaten zen oinez. Orduko Ordiziako azoka nolakoa zen azaltzen du.

Transkripzioa
-Esan dezu ogia etxea egiten zenduela; errota nun zenduen?
-A, Baliarraiñen bertan bazan errota. Bai, eta harutza eamaten zan garie ta artoa’re bai txikitzeko. Eta gero bazan hor Ibas (Ibares), Ibasera ere bai.
-Itsasondon.
-Bai. Honea’re ekartzen gendun. Ama feriara zetorrenen da badakit nola ekartzen zon. Ferira karrokin etortzen giñen, zaldikin karroa garai hartan. Ez zeon kotxeik.
-Eta nora etortzen zineten, Tolosara eta Ordizira?
-Bai, bita. Baten Tolosaa ta. Ordizira behintzat asteaizkenero. Tolosara igual gutxixeo baiño baita ere. Kosetxa asko baldin bazeon bitara beti.
-Baliarraindik Ordizira zenbat denborako bidea dago?
-Bela etortzen zea.
-Bai?
-Bai. Ordu erdi bat. Bueno, ordu erdi bat etxetik hasita ez. Etxetik aurrena eaman behar izaten zan, bagenuen karreteran ondon txabola bat, han karroa eukitzen zendun, harutzaiño trastek eaman behar zenittuen zaldin gaiñen, zestotan zaldin gaiñen hartu ta. Bezperan igual eamaten zendutzen beaje paren bat eta gero egunen besten bat edo. Eta karroa kargatuta.
-Eta nolakoa izaten zan orduako feria; Ordizikoa adibidez?
-Bueno, ni gutxi etortzen nintzen, ni etortzen nintzen ordun bakarrik zerbait erosi behar zidatenen; edo soiñekon bat falta nula edo zapatak edo. Ba amakin etortzen nintzen baiño. Ba nolakoa izaten zan? Oaiñ nola mahiek eta jarrita eukitzen dituzte gauzak eukitzeko, baiño ordun dana lurren eukitzen zan, danak lurren egoten zien, mahirik ez zan jartzen gauzak eukitzeko.

-Jeneroa dana lurrean.
-Jeneroa dana lurren.
-Eta orain bakoitzak puesto bat euki behar badu ordaindu egiten du. Ordun?
-A, ez zan ordaintzen.
-Jarri ta...
-Bai bai. Ez zan ordaintzen batere.
-Eta ganadua ere egongo zan, ezta?
-Bai, ganadu-plaza goien ezagutu nun baita ere. Guk ez gendun ganaurik plazara ekartzen, ez naiz gogoratzen horrekin. Saltzen zon direktamente karnizeroi edo. Harakiñei salduko zien. Txekorrak eta badakit behintzat hola saltzen ziela.

10. Orduko janzkera

- **Erref**: ORD-033/011
- **Iraupena**: 0:00:55. **Hasi**: 00:21:44. **Bukatu**: 00:22:39
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Arropak eskuratzeko, Ordizian edo Tolosan dendatik erosi edo jostunei tela eramaten zitzaien egiteko. Abarkak etxean erabiltzen zituzten eta bestela gomazko zapatak.

11. Goizez neskame, arratsaldez jostun ikasle

- **Erref**: ORD-033/012
- **Iraupena**: 0:01:13. **Hasi**: 00:22:39. **Bukatu**: 00:23:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak
- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:
Eskola utzi eta gero, goizez etxe batean neskame eta arratsaldeetan josten ikasten aritzen zen, eta gutxitan joaten zen etxera. Nagusi erdaldunak zituen.

12. Lasarteko taberna batean zerbitzari

- **Erref**: ORD-033/013
- **Iraupena**: 0:03:50. **Hasi**: 00:23:52. **Bukatu**: 00:27:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:
Tolosan neskame egon zenean lagunak joaten zitzaizkion igande arratsaldeetan. Jostun irakaslea izendatzen du. Josten ikasten bukatu eta

Lasarteko taberna batera joan zen zerbitzari lanetara eta hiru urte egin zituen bertan. Denetik egiten zuen tabernan, jende ugari joaten zen. Soldata urria irabazten zuen.

13. Igandeetan dantzara edo zinera

- **Erref**: ORD-033/014
- **Iraupena**: 0:02:06. **Hasi**: 00:27:42. **Bukatu**: 00:29:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Zinema
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:
Lagunekin Tolosako arboladi batera joaten zen eta dantza egiten zuten. Zinemara ere joaten ziren. Zinea erdaraz izaten zen. Beasainera trenez joaten ziren. Altzagara festara joan zireneko pasadizoa kontatzen du.

14. Helduan dantza egitea debekatua

- **Erref**: ORD-033/015
- **Iraupena**: 0:02:14. **Hasi**: 00:29:48. **Bukatu**: 00:32:02
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Erromerietan dantza egitea debekatua zegoen, eta eginez gero kongregaziotik botatzen zituzten. Erromeria goiz hasten zen; arratsaldean "aimariatako" kanpaiak jotzen zuenean etxeratzen ziren.

15. Arropa eta etxe garbiketa

- **Erref**: ORD-033/017
- **Iraupena**: 0:04:00. **Hasi**: 00:32:30. **Bukatu**: 00:36:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala

Laburpena:
Amak bizikleta nola erosi zien aipatzen du. Bi baserri zituzten eta bizi ziren baserrian soilik zuten argia eta ura. Arropak garbitzea barrinoietan egiten zuten. Xaboia etxean egin izan zuten. Lurra argizariz garbitzen zuten asteburuetan. Gorostiz egindako erratzak izaten zituzten. Koltxoiak ardi-ilez eginak izaten ziren, eta bi urtez behin astindu egiten ziren harrotzeko. Lihozko (linuzko) maindireak izaten zituzten.

16. Tximista eta gaitzen aurka jartzen zirenak

- **Erref**: ORD-033/018
- **Iraupena**: 0:02:30. **Hasi**: 00:36:30. **Bukatu**: 00:39:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren jarrera
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:
San Juanetan lizarra jartzen zen atean, eta lur-sailetan baita eguzki lorea eta gurutzeak ere gaitz eta tximisten kontra. Fede handia zuten eta igandero joaten ziren mezara Baliarrainera edo Legorretara goizeko zazpietarako, farola hartuta. Meza latinez izaten zen eta elizako jendeari bizkarra emanda, aldarera begira, egoten zen apaiza.

17. Mariatarren kongregazioa

- **Erref**: ORD-033/019
- **Iraupena**: 0:02:47. **Hasi**: 00:39:00. **Bukatu**: 00:41:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kongregazioak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Mariatarren kongregazioan egon zen eta hilean behin jauna hartu eta konfesatzera joaten ziren. Jaunartze txikia eta handia Baliarrainen egin zituen. Jauna hartzera baraurik joan behar izaten zen. Otorduetan egunero errezatzen zuten arrosarioa eta bertsotan eta ipuinak kontatzen aritzeko ohitura zuten.

18. Meza ostean erosten zuten egunkaria

- **Erref**: ORD-033/020
- **Iraupena**: 0:02:19. **Hasi**: 00:41:47. **Bukatu**: 00:44:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Kultura » Aisia » Hedabideak » Irratia
- Aisia » Kultura » Irakurtzea

Laburpena:
Etxean bazituzten ipuinak, sorgin kontuak aipatzen ziren. Igandeetan hartzen zuten egunkaria mezara joandakoan. Irratia bazuten etxean eta musika eta albisteak entzuten zituzten. Erdaraz izaten ziren irratsaioak. Telefonorik ez zen etxeetan eta Baliarraingo tabernara joan behar izaten zen deiak egiteko.

19. Emakumerik ez tabernara

- **Erref**: ORD-033/021

- **Iraupena**: 0:01:05. **Hasi**: 00:44:06. **Bukatu**: 00:45:11
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea

Laburpena:
Emakumerik ez zen tabernara sartzen. Kalera jaisten zirenean erdaraz egin behar izaten zuten eta kaletarrek barre egiten zieten.

20. Gaixotuz gero, medikua etxera

- **Erref**: ORD-033/023
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:46:10. **Bukatu**: 00:47:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Osasun-zentroak

Laburpena:
Norbait gaixotuz gero medikua joaten zen etxera, Legorretako medikua. Gertueneko ospitalea, Beasaingo klinika zen. Emakume gehienek haurra etxean izaten zuten. Bere haurdunaldiko esperientzia aipatzen du.

21. Mutil-laguna ezagutu zuenekoa

- **Erref**: ORD-033/024
- **Iraupena**: 0:03:18. **Hasi**: 00:47:40. **Bukatu**: 00:50:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

Laburpena:
Beasaingo mutil-laguna aurkitu zuen Etxegarateko festetan lanean ari zen tabernan ezagututa. Nobiotako kontuak kontatzen ditu; astean behin ikusten zuten elkar.

22. Baliarrainen ezkondu eta Asturiasera bidaia

- **Erref**: ORD-033/025
- **Iraupena**: 0:02:24. **Hasi**: 00:50:58. **Bukatu**: 00:53:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:
Baliarrainen ezkondu zen, soineko zuriz, eta alkilatutako kotxe batean joan zen. Ezkon-bidaian Asturiasera joan ziren koinatuaren kotxean. Ezkondu ondoren Ordizian jarri ziren bizitzen eta hiru seme-alaba izan zituzten.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-19

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com